

Nr 143.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder; given Stockholms slott den 16 april 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen *dels* att till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder på extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 69,400 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna erforderliga belopp;

dels ock besluta, att av nämnda belopp skola under de villkor, som av Kungl. Maj:t provas lämpliga, utgå:

till främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade nykterhetssällskapets verksamhet under år 1916	kronor 8,000: —
till främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet under år 1916	» 3,000: —
till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet under år 1916	» 2,000: —
till främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet under år 1916 ..	» 4,000: —
till främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet under år 1916	» 8,000: —
såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet under år 1916	» 750: —
såsom bidrag till uppehållande under år 1915 av verksamheten vid vårdhemmet Berga	» 8,650: —

Transport kronor 34,400: —

	Transport kronor	34,400: —
såsom bidrag till uppehållande under år 1915 av verksamheten vid jordbrukskolonien Floda nr 1	»	12,000: —
såsom bidrag till uppehållande under år 1915 av verksamheten vid jordbrukskolonien Floda nr 2	»	3,000: —
såsom understöd för år 1915 åt frälsningsarméns alkoholisthem å Kurön	»	12,000: —
såsom bidrag till verksamheten vid arbetshemmet Björknäs under år 1915	»	3,500: —
såsom bidrag till verksamheten vid alkoholisthemmet Gälegården under år 1915	»	1,500: —
<hr/> Summa kronor		66,400: —

samt att återstående 3,000 kronor skola ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
april 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Under sjätte huvudtiteln, punkten 61, i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avvaktan på proposition angående anslag till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, för ändamålet beräkna ett anslag på extra stat för år 1916 av 70,000 kronor.

I det vid statsverkspropositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 januari 1915 erinrade jag därom, att enligt § 25 i nådiga förordningen angående försäljning av brännvin den 9 juni 1905 i dess ursprungliga avfattning de avgifter, som enligt samma förordning inflöte för rättigheterna till detaljhandel med brännvin, ävensom den nettovinst av rörelsen, som däri omförmälda bolag enligt § 21 hade att avstå, skulle fördelas på det sätt, att, beträffande stad, tjugunio hundradelar av bolagets nyssnämnda avgifter och netto-

vinst tillfölla staden och återstoden insattes i statskontoret, varemot för landsbygd hela beloppet insattes i statskontoret.

Av de andelar, vilka sålunda inginge till statskontoret, skulle avsättas ett belopp, motsvarande en hundradel av samtliga avgifter och vinstmedel för riket, för att användas till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

Genom det av 1913 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition fattade beslut om brännvinsmedlens indragning till statsverket m. m. hade nyssnämnda bestämmelse i § 25 av brännvinsförsäljningsförordningen bortfallit. Därvid hade emellertid förutsatts, att särskilt anslag till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder skulle från och med år 1915 uppföras å riksstaten. I enlighet härmed hade ock riksdagen, på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, under riksstatens sjätte huvudtitel uppfört på extra stat för år 1915 ett anslag av 252,746 kronor till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

Vidare omförmålde jag, att, sedan riksdagen i skrivelse den 24 maj 1912 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, i vad mån ett mera planmässigt och effektivt undervisnings- och upplysningsarbete i nykterhetsfrågan vore erforderligt och kunde genomföras såväl inom som utom skolan, och efter det socialstyrelsen yttrat sig i detta ärende, Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 27 juni och den 23 oktober 1914 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst sju sakkunniga för att inom departementet biträda vid frågans utredning. De sakkunniga, som på grund av berörda bemyndigande anlitats för utredningens verkställande, hade ägnat sig åt detta arbete under senare delen av år 1914 och början av innevarande år, och det vore anledning förvänta, att deras utlåtande i ämnet skulle inom kort föreligga. I visst sammanhang med de av nämnda sakkunniga behandlade ämnena stode även frågan om överflyttning till åttonde huvudtiteln av vissa utav de anslag, som inginge i anslaget till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, vilken fråga jämväl anmäldes av chefen för ecklesiastikdepartementet i samband med anslagskraven under åttonde huvudtiteln.

I ovannämnda för år 1915 under sjätte huvudtiteln anvisade extra anslag å 252,746 kronor inginge ett belopp av 56,000 kronor till anordnande under år 1915 av kurser i alkohologi och hälsolära dels för ämneslärare och ämneslärarinnor vid folk- och småskoleseminarierna, vid folkhögskolorna och de högre folkskolorna samt vid de under läroverksöverstyrelsens inseende ställda läroanstalterna ävensom för gym-

nastiklärarna vid folkskoleseminarierna och de allmänna läroverken, dels ock för folkskollärare. Dessa kurser vore sålunda uteslutande avsedda för personal vid sådana läroanstalter, som hörde under ecklesiastikdepartementet. På grund därav hade, i likhet med vad som ägt rum beträffande de under föregående år för enahanda ändamål tillgängliga medel, frågan om dispositionen av ovanberörda, för år 1915 beviljade anslagsbelopp å 56,000 kronor ansetts böra handläggas å ecklesiastikdepartementet, och jag hade, efter samråd med chefen för sistnämnda departement, kommit till den uppfattningen, att anslag för detta ändamål, i den mån sådant anslag ansåges böra fortfarande utgå, hädanefter lämpligen borde begäras under riksstatsens åttonde huvudtitel.

Även vissa andra, i det extra anslaget å 252,746 kronor ingående mindre specialanslag vore enligt såväl min som chefens för ecklesiastikdepartementet mening av beskaffenhet att, såvitt understöd av statsmedel ansåges böra fortfarande beviljas för nu avsedda ändamål, böra överföras från sjätte till åttonde huvudtiteln. Dessa specialanslag vore följande:

till understöd för fortsatt utgivande av tidskriften		
Mimer	kronor	2,000: —
» främjande av Sveriges nationaltempels av Temp- larorden studieverksamhet	»	3,000: —
» främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- verksamhet	»	2,000: —
» främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studieverksamhet	»	8,000: —
» främjande av Nationalgodtemplarordens studie- verksamhet	»	2,000: —
» främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studieverksamhet	»	2,000: —
» främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- verksamhet	»	4,000: —
» understöd för utgivande av tidskriften Tirfing ..	»	1,500: —
» främjande av centralförbundets för nykterhets- undervisning verksamhet	»	10,000: —
Summa kronor		34,500: —

Lades härtill det nyss angivna beloppet, 56,000 kronor, komme summan, 90,500 kronor, att angiva det belopp, som, under i övrigt oförändrade förhållanden, borde för ovanberörda, av riksdagen redan prövade ändamål äskas under åttonde i stället för såsom hittills under sjätte huvudtiteln.

Vidare anförde jag, att, såsom omförmäldes under sjätte huvudtiteln, punkten 60, i årets statsverksproposition, bidrag till upprättande av och understöd åt alkoholistanstalter från och med år 1916 komme att utgå från ett anslag till alkoholistvård. Anslaget för år 1916 till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder skulle alltså icke tagas i anspråk för detta ändamål annat än för beredande i förekommande fall av sådant bidrag för år 1915. Enligt vad socialstyrelsen meddelat, komme att föreligga sammanlagt sex ansökningar av denna kategori — fem ansökningar vore redan inkomna, en å 1,500 kronor väntades inkomma — samtliga innefattande framställning om driftkostnadsanslag och slutande å ett sammanlagt belopp av 42,150 kronor. Utginge man från den fördelningsplan, som legat till grund för beräkandet av ifrågavarande anslag för år 1915, skulle därutöver böra beräknas medel till ett sammanlagt belopp av omkring 25,000 kronor för beredande av bidrag för år 1916 till vissa institutioner, vilka bidrag vore av natur att fortfarande böra utgå från anslaget i fråga.

Jag erinrade slutligen, att under åtskilliga år ett mindre belopp, senast 3,000 kronor, utöver de särskilda anslagen till vissa organisationer och ändamål, plägat av riksdagen anvisas för att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder. Dessa medel hade företredesvis disponerats för understödjande av vetenskapligt författarskap eller populär upplysningsverksamhet i antytt syfte. De sakkunniga, som jämlikt nådigt bemyndigande den 12 september 1913 tillkallats för att verkställa utredning angående vissa spörsmål rörande alkoholistvårdens ordnande, hade funnit synnerligen önskvärt, att medel framgent funnes tillgängliga för ifrågavarande ändamål, jämväl i vad anginge alkoholistvård och därmed sammanhängande spörsmål. Något särskilt belopp skulle emellertid ej behöva därför anvisas för alkoholistvårdens del, utan hade de sakkunniga ansett det även framgent vara tillräckligt, att ett gemensamt sådant anslag beräknades för främjande i allmänhet av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

Enligt sålunda angivna grunder ansåg jag mig böra för år 1916 beräkna ett anslag av i runt tal 70,000 kronor till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, vilket belopp ock blev, såsom jag redan nämnt, i avvaktan på närmare utredning och förslag upptaget i statsverkspropositionen.

Sedan nu utredningen i ämnet är avslutad, ber jag få återupptaga frågan om anslag till förenämnda ändamål samt underställa densamma Kungl. Maj:ts prövning.

Innan jag därvid övergår till behandling av de framställningar om statsbidrag, som inkommit, vill jag erinra, att riksdagen, på vars initiativ ovannämnda, förut gällande bestämmelse i brännvinsförsäljningsförordningen tillkommit, i sin skrivelse i ämnet den 18 maj 1905 anförde, att riksdagen genom formuleringen av 25 § i korthet antytt de ändamål, för vilka medlen borde användas. Av dessa medel, yttrade riksdagen vidare, torde anslag kunna utgå till anordnande av föreläsningar i nykterhetsfrågan, till föreningar med nykterhetsundervisning såsom ändamål, till undervisning av lärare och lärarinnor i och för ett tillfredsställande ordnande av den dem ålagda undervisningen om rusdryckerna och deras verkningar jämte andra nykterhet främjande ändamål. Motarbetandet av dryckenskapens följder syntes åter, enligt riksdagens förmenande, kunna ske genom anslag för upprättande av stats- eller kommunalasylor för alkoholister samt i form av understöd åt privata alkoholistasylor m. m.

De sålunda uttalade grundsatserna torde kunna i huvudsak anses hava tillämpning jämväl å de ansökningar om understöd, för vilka jag nu går att lämna en redogörelse.

För vart och ett av åren 1895—1903 har riksdagen på extra stat beviljat ett anslag av 4,000 kronor för utgivning och spridning av nykterhetsskrifter. Dessa anslag hava ställts till förfogande av svenska nykterhetssällskapet eller, såsom detsamma, sedan Kungl. Maj:t den 7 februari 1902 fastställt nya stadgar för sällskapet, benämnas, *svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade svenska nykterhetssällskapet*.

Svenska
nykterhets-
sällskapet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1904—1908 på extra stat anvisat enahanda belopp för befrämjande av den verksamhet, som enligt fastställda stadgar ålåg nämnda sällskap.

År 1908 medgav riksdagen, att av de enligt 25 § i brännvinsförsäljningsförordningen till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder avsatta brännvinsförsäljningsmedlen finge för främjande under år 1909 av sällskapets verksamhet utgå ett belopp av 4,000 kronor. Under vart och ett av åren 1909—1914 anvisades för samma ändamål av ifrågavarande medel 8,000 kronor att användas för sällskapets verksamhet under åren 1910—1915.

I underdånig framställning den 24 september 1914 har sällskapets styrelse under hänvisning till inlämnad årsberättelse för sin verksamhet under arbetsåret 1913—1914 ävensom sina under året utgivna publika-

tioner framhållit, att sällskapets skriftutgivning under nämnda arbetsår omfattat 192,600 exemplar, av vilka 41,397 exemplar kostnadsfritt ställts till förfogande för omdömesgill spridning genom präster, officerare, lärare, föreningar och enskilda. Sällskapets byrå har förmedlat anskaffning av böcker åt folk-, kommun-, skol- och föreningsbibliotek samt studiecirklar till ett boklådsvärde av 24,427 kronor. Vandringsbibliotek hava utlånats på 47 olika orter. Föreläsningar för värnpliktiga, skolungdom o. s. v. hava anordnats och bekostats till ett antal av 63. Sällskapets tjugugu skolkökskurser i övre Norrland hava räknat 257 deltagarinnor.

Med anledning av de ökade krav, som skulle komma att ställas på det frivilliga medarbetet vid den värnpliktiga ungdomens fostran, så snart den nya härordningen genomförts, har sällskapet träffat anstalter dels för upprättande av vandringsbibliotek åt manskapet, vilka bibliotek gratis komma att ställas till disposition, dels för en utvidgad föreläsningsverksamhet, omfattande etiska och allmänna ämnen.

Bland värnpliktiga och landstormsmän hava under augusti och september månader intill ansökningens datum spritts omkring 75,000 småskrifter, böcker och häften på rekvisition av officerare, präster och enskilda.

Med stöd av årsberättelsen och nu återgivna uppgifter ävensom av vad sällskapet vid föregående tillfällen uttalat i fråga om behövligheten av det understöd, som från statens sida kunde lämnas dess strävanden, har sällskapets styrelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till sällskapet för år 1916 anvisa ett belopp av 8,000 kronor att användas för den verksamhet, som enligt fastställda stadgar åligger sällskapet.

Socialstyrelsen har i infortrat utlåtande den 31 december 1914 tillstyrkt bifall till förevarande framställning.

Departements-
chefen.

Med hänvisning till dels den utredning om sällskapets verksamhet, som lämnats i det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 184 till 1909 års riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet, dels här ovan meddelade redogörelse för arbetsåret 1913—1914 och då sällskapets verksamhet fortfarande torde vara förtjänt av all uppmuntran från statens sida, anser jag ifrågavarande ansökning böra bifallas.

Sveriges
lärares
nykterhets-
förbund.

Med anledning av särskilda framställningar av Kungl. Maj:t medgav riksdagen år 1909, att för främjande av *Sveriges lärares nykterhetsförbunds* verksamhet finge under år 1910 av ifrågavarande brännvinsförsäljnings-

medel utgå ett belopp av 2,000 kronor. Under vart och ett av åren 1910—1914 anvisades ett belopp av 3,000 kronor att användas för främjande av förbundets verksamhet under åren 1911—1915.

I en den 29 september 1914 dagtecknad ansökning har nu sagda förbund anhållit om utverkande av riksdagens medgivande, att för främjande av förbundets verksamhet under år 1916 finge under de villkor, Kungl. Maj:t täcktes bestämma, utgå ett anslag av 3,000 kronor. Till stöd härför har i ansökningen anförts en del uppgifter angående verksamheten under år 1913, varav framgår, att nämnda verksamhet fortgår i huvudsak efter den plan, som finnes angiven i Kungl. Maj:ts proposition nr 282 till 1913 års riksdag, sid. 36 och 37.

Härutöver meddelas bland annat följande.

I förbundets verksamhet deltaga dess 28 provinsombud, som på förbundets bekostnad verka genom lektioner och föredrag i skolor och vid lärarmöten. I arbetet för nykterhetsundervisningens höjande inom respektive områden hava provinsombuden haft största nytta av de kollektioner av nyare materiel för nykterhetsundervisningen, som av förbundsstyrelsen inköpts och utsänts till varje provinsombud. Materielen utlånas även till intresserade lärare.

Frågan om ungdomens tobaksbruk har behandlats inom lokal-föreningarna, som med stor enhällighet uttalat sig för kraftiga åtgärder, varefter förbundsstyrelsen ingått till Kungl. Maj:t med framställning om skärpta bestämmelser i skolförfattningarna samt om lagstiftning mot försäljning av tobak med vissa kompletterande stadganden.

Förbundsstyrelsen har lyckats erhålla professor T. Thunbergs fortsatta medverkan för det påbörjade läseboksarbetet, vars andra del skall behandla samhällshygienen. En av annan hand utarbetad handledning för hygien- och nykterhetsundervisningen i småskolan och på det lägre folkskolestadiet närmar sig sin fullbordan. Båda arbetenas utgivande torde dock bliva fördröjt genom nu rådande förhållanden.

Förbundsstyrelsen arbetar fortfarande för åstadkommande av ritningar och kostnadsförslag till enkla och billiga former av skolbad, särskilt vid landsbygdens folkskolor. Några inkomna förslag infördes i årsboken 1913. Studieplan till ämnet rashygien utsändes i årets årsbok.

Gemensamt med Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund bedriver Sveriges lärares nykterhetsförbund framgent nykterhetsverksamhet bland barn i förbundet Sveriges Vår, som från Sveriges lärares nykterhetsförbund fortfarande erhåller ett årligt anslag av 1,000

kronor. För närvarande behandlas inom Sveriges lärares nykterhetsförbund frågan om anordnande av en »barnens nykterhetsdag».

Under sommaren 1915 kommer Sveriges lärares nykterhetsförbund att i Jönköping anordna ett större allmänt möte för dryftande av frågor, som beröra nykterhets- och hälsoundervisning.

Förbundets medlemsantal har under 1913 ökat med 475 till 3,162, varav i allmänna avdelningen 2,223 och i seminarieavdelningen 939. Antalet lokalföreningar äro ökade med 5 till 64.

Socialstyrelsen har i sitt utlåtande den 31 december 1914 tillstyrkt bifall till framställningen, och har jag ej heller något att erinra däremot.

Järnvägs-
männens
helnkykter-
hets-
förbund.

För vart och ett av åren 1909—1915 har riksdagen till främjande av *järnvägsmännens helnykterhetsförbunds* verksamhet anvisat ett belopp av 2,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling i skrivelse den 29 september 1914 anhållit om anslag med enahanda belopp till främjande av förbundets verksamhet under år 1916.

Av ingiven årsberättelse över förbundets verksamhet under arbetsåret 1913—1914 inhämtas, att såväl statsbidraget som ock av svenska järnvägsföreningen och svenska järnvägsmannaförbundet lämnade anslag, vardera å 500 kronor, uteslutande använts till nykterhetsagitation bland järnvägsmännen samt att även vissa andra medel disponerats för samma ändamål. Denna agitation har dels bedrivits genom förbundsdistriktens försorg, dels ock genom resetalare, utsända av förbundet, genom tidningsartiklar, spridning av agitationsbroschyrer, stipendier till nykterhetskurser o. s. v.

Förbundets medlemsantal, som den 31 mars 1913 uppgick till 4,205, hade till den 31 mars 1914 ökat till 4,403 eller med 198 personer. Förbundsstyrelsens expedition under arbetsåret omfattade 706 ankomna och 764 avsända expeditioner, däruti ej inräknade paket och arbetsmaterial.

Social-
styrelsen.

I infortrat utlåtande den 31 december 1914 har socialstyrelsen, med tillstyrkande av den gjorda framställningen, fäst uppmärksamheten därå, att vid beviljande av statsbidrag till nykterhetsorganisation Kungl. Maj:t tidigare i regel föreskrivit, att organisation skall dels till socialstyrelsen avgiva berättelse över sin verksamhet för det år

bidraget avser, dels ock till kammarrätten för granskning ingiva den del av föreningens räkenskaper, som innefattar redogörelse för statsanslagets användning. Någon dylik skyldighet är dock icke ålagd järnvägsmännens helnykterhetsförbund, men skall nämnda förbund i stället ingiva årsredogörelse och räkenskaper till järnvägsstyrelsen. Det syntes emellertid styrelsen lämpligt, att förbundet dessutom, i likhet med övriga organisationer, vilka åtnjuta statsbidrag från samma anslag, även skall ingiva årsredogörelse till socialstyrelsen och avgiva redovisning över tilldelat statsbidrags användande till kammarrätten.

Ansökningen om bidrag till ifrågavarande nykterhetsförbund anser jag mig böra tillstyrka. I likhet med socialstyrelsen finner jag emellertid lämpligt, att förbundet ålägges skyldighet att liksom övriga statsunderstödda nykterhetsorganisationer till socialstyrelsen ingiva årsredogörelse samt till kammarrätten avgiva redovisning över användningen av tilldelat statsbidrag.

Departements-
chefen.

Jag erinrar vidare, att socialstyrelsen i sitt yttrande rörande nykterhetsorganisationers ansökningar om statsbidrag för studieändamål, vilka ansökningar redan anmälts av chefen för ecklesiastikdepartementet, uttalat önskvärdheten därav, att planer för bedrivande av ifrågavarande verksamhet framläggas i sammanhang med ansökningarna om statsbidrag ävensom att vederbörande organisation så uppställer sin medelsredovisning, att en noggrann kännedom om statsanslagets användning må kunna därav vinnas. Vad socialstyrelsen sålunda anfört synes mig äga viss tillämpning jämväl i avseende å järnvägsmännens helnykterhetsförbund, vadan åtgärder böra vidtagas för att såväl ansökan om fortsatt bidrag som ock medelsredovisningen så avfattas, att de lämna erforderliga hållpunkter för bedömandet av förbundets verksamhet i de delar, statsbidrag därtill begärts eller åtnjutits.

För vart och ett av åren 1910—1915 har riksdagen till främjande av *Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds* verksamhet beviljat 4,000 kronor.

Sveriges
studerande
ungdoms
heln-
nyk-
terhets-
förbund.

I skrivelse den 29 september 1914 har nu Sveriges nykterhets-sällskaps representantförsamling hos Kungl. Maj:t hemställt om anslag med enahanda belopp till främjande av förbundets verksamhet under år 1916.

Av förbundets årsredogörelse för sista arbetsåret inhämtas, att inkomsterna uppgått till 9,759 kronor 35 öre och utgifterna till

9,933 kronor 51 öre, vadan sålunda uppstått en brist å 174 kronor 16 öre. Förbundet utvecklade under året en livlig föredrags-, studie- och biblioteks- samt förlagsverksamhet i syfte att bland den studerande ungdomen väcka intresse för nykterhetssaken samt anskaffa nya medlemmar i organisationen. Dess medlemsantal uppgick den 1 februari 1913 till 9,317, den 1 februari 1914 till 8,909.

Socialstyrelsen har i infordrat utlåtande den 31 december 1914 tillstyrkt bifall till ifrågavarande ansökning.

Departements-
chefen.

Under erinran om vad jag beträffande järnvägs-männens helnykterhetsförbund nyss anfört angående avfattningen av ansökan om fortsatt bidrag samt medelsredovisningen får jag förorda bifall till den föreliggande framställningen.

Sveriges
nykterhets-
sällskaps
represen-
tantförsam-
lings upp-
lysnings-
byrå.

För vart och ett av åren 1910—1915 har riksdagen för främjande av *Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet* anvisat ett belopp av 8,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu representantförsamlingen i skrivelse den 29 september 1914 anhållit om ansökan med enahanda belopp för upprätthållande av upplysningsbyrås verksamhet under år 1916.

Till stöd för sin framställning har representantförsamlingen anfört:

Upplysningsbyrås verksamhet har under år 1913 fortgått efter oförändrad plan. Arbetsmaterialet har emellertid allt mera ökat, så att för byråns behov från och med den 1 oktober 1913 större lägenhet — omfattande tre rum — måst förhyras. Byrån har hållits öppen för allmänheten alla vardagar från kl. 10 f. m. till kl. 3.30 e. m. samt från kl. 5 till kl. 8 e. m. Byrån har varit i stor omfattning anlitad av såväl myndigheter som organisationer samt enskilda från in- och utlandet, varjämte många vid personliga besök å byrån där studerat den allt mera växande litteraturen på de fält, som ligga inom byråns arbetsområde.

Av de skriftliga förfrågningarna, tillhopa 831, hava 314 rört olika sidor av nykterhetsarbetet i in- och utlandet, 264 avsett upplysningar rörande rusdrycksförsäljningslagstiftningen i Sverige och andra länder, tolkning av gällande lagstiftning, anvisningar och råd rörande beivrande av lagöverträdelse, biträde med uppsättande av skrivelser av olika slag o. s. v., 54 gällt statistiska uppgifter såväl från Sverige som utlandet rörande rusdryckshanteringen, nykterhetsrörelsen m. m., 19 avsett hjälp med analysering av drycker samt 180 avsett andra byråns arbetsområde berörande ärenden. Av förfrågningarna hava 79 ingått från utlandet.

Förfrågningarna rörande nykterhetsarbetet hava avsett organisationsformer, föreningsstatistik, ekonomiska uppgifter, råd och vägledning vid bokinköp och anskaffande av litteratur, registreringsärenden, ansökningar om bidrag, framställningar till kommunala och andra myndigheter. Begärda upplysningar rörande rusdryckslagarnas tolkning och efterlevnad hava gällt framför allt bryggeriers

och vinfabrikers försäljning och försändning av sina produkter, gästgivares utskänkningsrätt, tillfälliga rättigheters beviljande o. s. v., varjämte ett stort antal förfrågningar, icke minst från utlandet, avsett upplysningar rörande reformeringen av rusdrycksförsäljningslagarna, särskilt de s. k. Göteborgs- och Stockholmssystemen.

Liksom under föregående år hava å byrån alla mera betydande utländska tidningar och tidskrifter, som ägna uppmärksamhet åt nykterhetsfrågan, hållits och genomgått, varigenom byrån kunnat noga följa arbetet i utlandet för nykterhetssakens främjande. Av svenska tidningar har å byrån hållits ett 70-tal, vilka i enlighet med instruktionen dag för dag genomgått. I ett betydande antal fall hava påträffade vilseledande uppgifter beriktigats. Allt av intresse för nykterhetsarbetet, som dessa tidningar innehållit, har klippts och registrerats.

Enligt instruktionens bestämmelser har till de anslutna sällskapens organ samt till några utländska korresponderande byråer utsänts meddelande om vad byrån i den in- och utländska pressen funnit och som ansetts kunna vara av intresse för det svenska nykterhetsarbetet. Dessa meddelanden hava utgått varje vecka i korrekturavdrag och hava omfattat tillsammans 146 längre eller kortare artiklar och uppsatser samt 219 notiser och mera kortfattade uppgifter.

Under arbetsåret har byrån stått i förbindelse med internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande samt ett stort antal upplysningsbyråer och organisationer, som i olika länder verka i nykterhetssyfte.

Från byrån hava under året avgått 1,798 brev och andra postförsändelser.

I infortrat utlåtande har socialstyrelsen den 31 december 1914 tillstyrkt beviljandet av det begärda anslaget av 8,000 kronor.

Social-
styrelsen.

Innan jag yttrar mig om denna anslagsfråga, tillåter jag mig meddela, att jag i anledning av en i tidningspressen förekommande uppgift, att representantförsamlingens upplysningsbyrå lämnat en, för övrigt felaktig, upplysning om namngiven persons förhållande till nykterhetsfrågan, inhämtat yttrande från styrelsen för byrån rörande dess ställning till det anmärkta förfarandet.

Departements-
chefen.

På grund härav har jag från styrelsen fått mottaga en skrivelse, vari styrelsen meddelat, att den icke underlåtit att inskrida i anledning av den i pressen gjorda anmärkningen. Vid sammanträde den 8 innevarande april hade sålunda ärendet tagits under övervägande. Byråföreståndaren hade därvid förklarat, att det i pressen omnämnda fallet, då upplysning lämnats angående enskild persons ställning till nykterhetsfrågan, tillkommit utan hans vetskap och mot hans vilja. Det å byrån anställda biträdet hade, utan att vara därtill berättigad, tagit sig för att under byråföreståndarens vistelse å sjukhus i byråns namn afatta och avsända svar på den inkomna förfrågan. Sedan styrelsen konstaterat, att skrivelsen i fråga tillkommit på omförmålt sätt, hade styrelsen beslutat att, med beklagande av vad som inträffat, dels in-

skärpa hos de å byrån tjänstgörande, att det icke låge inom byråns uppgift att lämna upplysning rörande enskilda personers ställning till nykterhetsfrågan, dels uppdraga åt ordföranden att vidtaga nödiga åtgärder, så att ett upprepande av det oegentliga förfarandet ej måtte kunna äga rum.

Med hänsyn till denna styrelsens förklaring och då upplysningsbyrån, vars verksamhet, sådan den fastställts enligt för byrån gällande instruktion, varav jag tagit del, otvivelaktigt är av stor betydelse för nykterhetsarbetets främjande, synes under år 1916 vara i behov av anslag till samma belopp som senast utgått, anser jag mig oförhindrad att tillstyrka den föreliggande ansökningen.

Inter-
nationella
byrån för
alkoholis-
mens be-
kämpande.

På grund av särskilda framställningar har riksdagen beviljat för vart och ett av åren 1910—1915 ett anslag av 750 kronor till styrelsen för *internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande*.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har lektorn Johan Bergman såsom ordförande i byråns styrelse anhållit om ett understöd åt byrån jämväl för år 1916 av 750 kronor. Vid ansökningen har fogats ett exemplar av den utav byråns föreståndare utgivna årsboken, *Annuaire antialcoolique 1914*, innehållande, jämte en sammanfattande översikt över nykterhetssträvandena i olika länder, speciella artiklar rörande lagstiftning, statistik och litteratur i nykterhetsfrågan m. m.

I infordrat utlåtande har socialstyrelsen tillstyrkt ifrågavarande anslag.

Mot bifall till ansökningen är från min sida intet att erinra.

Innan jag ingår på redogörelse för de nu föreliggande ansökningarna om understöd till vissa alkoholistanstalter, vilka ansökningar, såsom jag ovan erinrat, samtliga avse år 1915, ber jag få återgiva ett av socialstyrelsen i utlåtande den 4 februari 1915 gjort principuttalande beträffande beräkandet av ifrågavarande understödsbelopp.

Social-
styrelsen.

Under erinran om det förslag rörande enhetliga grunder för bestämmande av statsbidrag till alkoholistanstalter, som avgivits av ovan omförmälda, inom civildepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av vissa frågor angående alkoholistvårdens ordnande, framhöll socialstyrelsen, att driftkostnadsbidragen för innevarande år i regel icke lämpligen borde få överstiga 1 krona per möjlig vård dag vid respektive anstalter. I de fall emellertid, då statsbidrag för år 1915 — som sannolikt torde vara det sista år, innan det nya systemet i fråga om

alkoholistvården träder i funktion — begärts till samma belopp, med vilket detsamma utgått under år 1914, och verksamheten fortfarande bedreves i samma omfattning som då, hade styrelsen icke ansett sig böra påyrka någon sänkning av bidraget, även om detta tilläventyrs skulle överstiga det belopp, som erhöles enligt nyssnämnda beräkningsgrund.

I likhet med socialstyrelsen anser jag, att det närmare angivande av grunderna för bestämmande av statsunderstöd till alkoholistanstalter från och med år 1916, som nu torde böra äga rum och varom jag i annat sammanhang gör anmälan, icke bör utgöra hinder för ett bedömande efter andra principer av de nu föreliggande ansökningarna. Mot de i sådant avseende av styrelsen föreslagna allmänna principer, vilka i stort sett vunnit tillämpning beträffande de anslag för innevarande år, som redan beviljats vissa anstalter, har jag ej heller någon erinran att göra.

Departements-
chefen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen år 1909 medgivit, att av de till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder avsatta medel finge under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövades lämpliga, utgå såsom bidrag till byggnadskostnaden för svenska diakonsällskapets alkoholisthem vid Stora Sköndal 12,000 kronor och såsom bidrag till uppehållande under år 1909 av verksamheten vid anstalten 6,000 kronor.

Vård-
hemmet
Berga.

Ytterligare har 1910 års riksdag på enahanda sätt beviljat anstalten dels såsom fortsatt bidrag till byggnadskostnaden samt inventarieanskaffning m. m. 12,450 kronor, dels ock såsom bidrag till uppehållande under år 1910 av verksamheten vid anstalten 8,650 kronor.

Sedermera har riksdagen dels år 1911 såsom bidrag till påbörjande av anläggning av en handelsträdgård jämte växthus vid ifrågavarande alkoholisthem, numera benämnt *vårdhemmet Berga*, anslagit ett belopp av 3,000 kronor och såsom bidrag till uppehållande under år 1911 av verksamheten vid vårdhemmet anvisat 8,650 kronor, dels år 1912 beviljat vårdhemmet ett anslag av 3,700 kronor till fortsättande av arbetena å handelsträdgården samt 8,650 kronor till uppehållande av hemmets verksamhet under 1912, dels år 1913 anslagit 1,000 kronor till fullbordande av arbetena å handelsträdgården och 8,650 kronor till uppehållande av vårdhemmets verksamhet under år 1913, dels ock år 1914 för uppehållande av vårdhemmets verksamhet under samma år beviljat ett anslag av 8,650 kronor.

Genom nådigt brev den 1 oktober 1914 har Kungl. Maj:t förklarat, att för åtnjutande av de utav 1914 års riksdag till ifrågavarande anstalt beviljade statsbidrag skulle lända till efterrättelse enahanda bestämmelser, som för år 1913 varit fastställda.

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhåller nu diakonsällskapets styrelse om ett anslag av 8,650 kronor för uppehållande under år 1915 av verksamheten vid vårdhemmet. Styrelsen framhåller därvid, att det till samma belopp uppgående statsunderstödet för år 1914 icke visat sig tillräckligt för att jämte hemmets övriga inkomster helt täcka dess utgifter. Då för sistnämnda år begärd ökning i statsanslaget icke beviljats, hade styrelsen sett sig nödsakad att för år 1915 höja patientavgifterna från 250 till 350 kronor, under vilken förutsättning anslag nu begärdes.

Av en bilagd redogörelse för anstaltens verksamhet under år 1913 framgår bland annat följande:

Under året hava 47 patienter åtnjutit vård å hemmet. Av dessa voro 21 kvarvarande från år 1912, så att de nytillträdandes antal uppgått till 26. Av de på hemmet intagna lämnade under året 27 detsamma, varför vid årskiftet 20 voro kvar å hemmet. 18 av de utskrivna hava vårdats å anstalten ungefär ett år, 3 avbröto kuren, innan det stadgade året förflutit, och 6 måste på grund av mindre gott uppförande avvisas från hemmet. Medeltidsvistelsen för de 27 patienter, som lämnat hemmet, har varit 290 dagar. Beträffande kuresresultaten anser anstaltens läkare, att desamma i 8 fall kunna betecknas som goda, i 7 fall som relativt goda och i de återstående 12 fallen som osäkra eller dåliga.

Den ekonomiska översikten utvisar en brist för år 1913 av 3,753 kronor 80 öre, vilket underskott emellertid enligt revisorernas uppgift delvis beror på utgifter av tillfällig natur, såsom för trädgården, för planering och reparationer, samt därpå att den under anläggning varande trädgården självfallet ännu icke kunnat lämna avkastning. Inkomsterna under året, förutom statsbidrag, hava huvudsakligen bestått av vårdavgifter och inkomster av patienternas arbete, tillsammans omkring 13,000 kronor. Utgifterna hava uppgått till 26,491 kronor 15 öre. Tillgångar utöver skulder utgjorde vid 1913 års slut 25,825 kronor 27 öre. Upprättat förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1915 slutar å ett belopp av 22,750 kronor. Däri hava vårdavgifter och patienternas arbete upptagits till 12,000 kronor, varjämte beräknats dels statsbidrag till driften med 8,650 kronor, dels ock en inkomst från trädgården av 2,000 kronor. Slutligen kan anföras, att numera anordningar vidtagits för drivande av hönsavel i större skala.

Social-
styrelsen.

I sitt utlåtande den 4 februari 1915 har socialstyrelsen erinrat, att såsom villkor för statsbidrags utgående till vårdhemmet tidigare gällt, bland annat, att vårdavgiften för patienterna icke finge sättas högre än till 250 kronor om året. Då emellertid av förslaget till inkomst- och utgiftsstat för hemmet under år 1915 syntes framgå, att den förut-satta förhöjningen av patientavgiften till 350 kronor vore nödvändig

för uppehållande av verksamheten, hade styrelsen intet att däremot invända. I sammanhang härmed påpekades, att de sakkunniga för alkoholistvårdens ordnande föreslagit, att vårdavgiftens storlek först då skulle utgöra hinder för statsbidrags erhållande, när densamma överstege 1 krona 50 öre för vård dag räknat.

Styrelsen tillstyrkte jämväl det begärda statsbidraget av 8,650 kronor.

I likhet med socialstyrelsen finner jag den förutsatta höjningen av patientavgiften icke böra utgöra hinder för vårdhemmet att för år 1915 komma i åtnjutande av samma anslag som för nästlidna år eller 8,650 kronor, vilket understöd jag sålunda förordar.

Departements-
chefen.

Uti underdånig skrivelse den 29 oktober 1914 har *föreningen Floda kolonier utan personlig ansvarighet* gjort framställning om statsbidrag till uppehållande under vartdera av åren 1915 och 1916 av verksamheten vid sina båda hem för vård av alkoholister, Floda nr 1 i Vemdalen, Jämtlands län, och Floda nr 2 i Hästveda, Kristianstads län. Med hänsyn till den reglering av statens understödsverksamhet från och med år 1916 med avseende å alkoholistanstalter, som i annat sammanhang föreslås, torde här endast böra behandlas den del av framställningen, som avser år 1915.

Floda-
hemmen.

Föreningen Floda kolonier u. p. a., som utgör en ombildning av och direkt fortsättning på Sällskapet för kristlig social nykterhetsverksamhet, vars förbindelser och arbete den övertagit, har bland annat till ändamål att, vid för ändamålet upprättade jordbrukskolonier, på kristlig grund fostra, ekonomiskt understödja och till dugliga samhällsmedlemmar utbilda genom dryckenskap skadade personer, i första hand från fångvårdsanstalter med vitsord om gott uppförande frigivna fångar samt lösdrivare. Föreningen har vidare till uppgift att vårda och fostra omhändertagna familjefäders hustrur och barn, återföreina familjens medlemmar och bereda familjefadern tillfälle att under nya levnadsförhållanden försörja sig och de sina, antingen som yrkesman och småbrukare å nybruten mark under föreningens ledning eller på annat sätt, som kan finnas lämpligt, samt att idka ekonomisk och med bokföringsskyldighet förenad verksamhet, företrädesvis genom yrkesmässig tillverkning och försäljning av varor.

Till jordbrukskolonien Floda i Vemdalen, grundad år 1908 och numera benämnd *Floda nr 1*, har riksdagen såsom bidrag till uppe-

a) *Floda nr 1.*

hållande av verksamheten vid kolonien beviljat för vart och ett av åren 1911 och 1912 ett belopp av 5,000 kronor, för år 1913 ett belopp av 10,000 kronor samt för år 1914 ett belopp av 12,000 kronor. Vidare har riksdagen för vart och ett av åren 1911 och 1912 anvisat 5,000 kronor för uppförande av en nybyggnad vid kolonien, för år 1913 lämnat ett anslag av 7,000 kronor till anskaffande av vissa inventarier samt för år 1914 beviljat 2,450 kronor till anordnande av värmeledning vid kolonien.

Genom nådigt brev den 1 oktober 1914 har Kungl. Maj:t förklarat, att för åtnjutande av senast beviljade statsbidrag skulle lända till efterrättelse enahanda bestämmelser, som tidigare föreskrivits.

Rörande anstaltens anordnande och huvuddragen av dess verksamhet hänvisar jag till den redogörelse, som härför lämnats i propositionen nr 158 vid 1914 års senare riksdag (sid. 18—20).

Av infordrade uppgifter framgår, att kolonien varit stadd i oavbruten utveckling. Under åren 1908—1914 har sålunda *antalet vård-dagar* ställt sig på följande sätt:

År.	För kolonister.	För deras hustrur och barn.	För samtliga.
1908	337	—	337
1909	2,042	—	2,042
1910	3,703	—	3,703
1911	5,780	—	5,780
1912	7,634	2,248	9,882
1913	11,017	5,970	16,987
1914	10,840	8,760	19,600
<hr/>			
Tillhopa	41,353	16,978	58,331

Sedan arbetets början hava vid kolonien vårdats 116 kolonister samt 33 deras hustrur och barn eller tillsammans 149 personer. Av dessa hava 101 personer lämnat kolonien, varav 3 familjer om tillhopa 13 personer samt 88 andra kolonister.

Under år 1914 vårdades å kolonien sammanlagt 59 kolonister, av vilka 35 kvarstodo från år 1913 och 24 nyinskrevos. Under året blevo 34 utskrivna, under det att 25 kvarstodo till innevarande år. Medeltalet vårdade kolonister per dag uppgick till 29.

Kolonisters hustrur och barn vårdades under året till ett antal av 33, av vilka 20 kvarvarande från föregående år och 13 nyinskrivna. Under året utskrevos 10, vadan 23 kvarstodo till innevarande år. Medeltalet per dag av vårdade kolonisters hustrur och barn utgjorde 24.

Vid kolonien vistades och vårdades sålunda under år 1914 tillsammans 92 personer mot 80 under år 1913.

Rörande föreningens ekonomiska ställning framgår av överlämnad revisionsberättelse för år 1914, att inkomster och utgifter — för såväl föreningen som

dess båda vårdhem — utjämnats vid 107,734 kronor 62 öre med ett överskott för inkomsterna av 1,438 kronor 47 öre. Tillgångar och skulder utjämnas vid 133,582 kronor 42 öre med ett överskott för tillgångarna av 56,589 kronor 30 öre.

I sin föreliggande ansökning den 29 oktober 1914 anför föreningen, att under år 1913, då endast kolonien nr 1 var i verksamhet, patientavgifterna uppgingo till 3,779 kronor 35 öre, statsbidraget till driften till 10,000 kronor samt hela driftkostnaden till 20,415 kronor 76 öre. Per dag och kolonist utgjorde patientavgiften 34 öre, statsbidraget 91 öre och hela driftkostnaden 1 krona 85 öre. Driftkostnaden per dag syntes under förra hälften av år 1914 hava nedgått och torde, sedan rådande kristid gått över, kunna nedbringas ytterligare något genom omsorgsfullt utnyttjande av kolonisternas arbetskraft. För sitt fortbestånd behövde kolonien emellertid ett statsbidrag av minst 1 krona per dag och kolonist, enär allmänheten i längden hellre lämnade bidrag till utvidgningar, företrädesvis genom anslag till s. k. kolonat, än till direkta driftkostnader. Då föreningen för denna koloni under år 1915 beräknade minst 12,000 vård dagar, hemställde föreningen därför om ett anslag för driftens uppehållande av 12,000 kronor.

Under hänvisning till sitt ovan återgivna principuttalande hemställde socialstyrelsen om bifall till föreningens ansökning.

Social-
styrelsen.

Mot beviljande av det begärda anslaget till uppehållande av verksamheten vid kolonien under år 1915 har ej heller jag något att erinra.

Departements-
chefen.

Till jordbrukskolonien *Floda nr 2* i Hästveda, grundad år 1914, har riksdagen samma år beviljat ett anslag av 2,500 kronor till anordnande av anstalten samt anvisat ett belopp av 3,000 kronor såsom bidrag till dess verksamhet under år 1914.

b) *Floda nr 2.*

Genom nådigt brev den 31 december 1914 har Kungl. Maj:t föreskrivit följande villkor för åtnjutande av berörda anslag:

att om möjligt minst 12 kolonister samtidigt vårdas vid hemmet; att anstaltens förvaltning handhaves av styrelsen för föreningen Floda kolonier utan personlig ansvarighet, vilken styrelse antager föreståndare för anstalten; att anstalten står under tillsyn och kontroll av landshövdingen i Kristianstads län eller, om han anser sig därtill förhindrad, av en utav Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet förordnad inspektor; att de i anstalten intagna patienternas vård övervakas av legitimerad läkare; att berättelse med redogörelse för anstaltens verksamhet under året av anstaltens styrelse och läkare avges före utgången av mars månad nästföljande år till såväl socialstyrelsen som förste provinsialläkaren i länet; samt att till den berättelse, som in-

lämnas till socialstyrelsen, fogas särskilda över anstaltens förvaltning under det år, berättelsen avser, upprättade räkenskaper, utvisande såväl anstaltens utgifter och inkomster som ock dess tillgångar och skulder.

Beträffande anstaltens allmänna anordning och planen för dess verksamhet hänvisas till vad i föregående års proposition, nr 158 (sid. 38—40), därutinnan anförts.

Av infordrad redogörelse för koloniens verksamhet under år 1914 inhämtas, att anstalten, som den 9 april 1914 tillträdde den för ändamålet inköpta egendomen, till följd av kristiden mött ekonomiska svårigheter genom uteblivandet av en utlovad större inkomstpost samt minskning i andra påräknade inkomster. Detta oaktat har en livlig verksamhet kunnat utvecklas på egendomens anordnande för anstaltens behov. Reparationer hava utförts å samtliga byggnader, inventarier anskaffats, om ock på grund av de ekonomiska förhållandena i mindre omfattning än tidigare beräknats. En större köksträdgård och en mindre prydnadssträdgård hava anlagts, den förra lämnande god avkastning. En för skogens rationella vård företagen gallring har lämnat erforderligt bränsle till husbehov. Från skogen har kunnat tagas en del av det virke, som erfordras för anstaltsbyggnadernas utvidgning för inrymmande av 13 patienter.

Till följd av berörda ekonomiska svårigheter kunde anstalten under året ej mottaga mer än 4 patienter, av vilka 1 utskrivits och de övriga kvarstodo till innevarande år. Antalet vård dagar för kolonisterna utgjorde 750, för deras hustrur och barn 267.

Föreningen Floda kolonier u. p. a. framhåller i sin ovanberörda skrivelse den 29 oktober 1914 jämväl beträffande kolonien Floda nr 2, att densamma för sitt fortbestånd krävde ett tatsbidrag av minst 1 krona per vård dag. Enär vid densamma under år 1915 beräknades 3,000 vård dagar, hemställde föreningen om ett anslag för driftens uppehållande under sagda år av 3,000 kronor.

Socialstyrelsen.

Under åberopande av sitt förberörda principuttalande rörande grunderna för statsunderstöds beräkning för innevarande år har socialstyrelsen tillstyrkt föreningens förevarande ansökan.

Departementschefen.

Även jag anser mig böra förorda ett statsanslag av 3,000 kronor såsom bidrag till anstaltens verksamhet under år 1915.

Frälsningsarméns alkoholisthem å Kurön.

Riksdagen har för uppehållande av verksamheten vid *frälsningsarméns alkoholisthem för mindre bemedlade å Kurön* beviljat för vart och ett av åren 1912 och 1913 ett anslag av 7,500 kronor samt för år 1914 ett anslag av 10,000 kronor. Därjämte har riksdagen för vart

och ett av åren 1912 och 1913 anvisat 6,000 kronor såsom bidrag till inventarier för anstalten samt för år 1914 ett belopp av 8,000 kronor till inköp av inventarier för anstalten och förbättring av dess bostadsförhållanden.

Genom nådigt brev den 1 oktober 1914 har Kungl. Maj:t förklarat, att för åtnjutande av de för år 1914 beviljade anslag skulle lända till efterrättelse enahanda villkor, som tidigare varit uppställda.

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu frälsningsarmén under åberopande av anstaltens behjärtansvärda syfte och dess stora behov av ökat anslag samt med förmålan, att antalet patienter på grund av skedda nybyggnader kunde ökas till 40, anhållit om ett understöd av 12,000 kronor till uppehållande av anstaltens verksamhet under 1915.

I föregående års proposition, nr 158 (sid. 23—25), har redogörelse lämnats för den genomgripande omdaning, som under år 1913 påbörjats vid anstalten och som, enligt nu överlämnad årsredogörelse för år 1914, pågått jämväl under sistnämnda år.

Av årsredogörelsen inhämtas i huvudsak följande:

I närheten av den nya administrationsbyggnaden hava uppförts 4 av fruktträd och planteringar omgivna småstugor, innehållande 2 till 6 rum, där patienterna bo dels i egna rum, dels två i samma rum. Vid stugornas uppförande och planteringen kring dem har patienternas arbetskraft använts. Den äldsta villan, där anstalten började sin verksamhet, begagnas numera endast delvis om vintern, enär den är ganska kall. Vårdutrymmet vid anstalten är emellertid nu så stort, att det medgivit ett patientantal av ända till 36.

Jordbruket förbättras genom dikning och utvidgas genom nyodling. 10 tunnland torde kunna ytterligare läggas till de förutvarande 30. Skogen lämnade 70 famnar ved till anstaltens behov. En fruktträdgård om 100 träd har anlagts, varjämte drivbänkar anordnats för blomsterodling till avsalu. Under året hava nyuppförts stall, svinhus och höns hus. Härigenom har tillfälle beretts till ökning av antalet boskapsdjur och fjäderfä, åt vilkas skötsel patienterna ägna stort intresse. Inventarier anskaffas genom gåvor, köp och genom patienternas arbete.

För att bereda närmare kännedom om det fortgående utvecklingsarbetet hade under sommaren anordnats en resa till anstalten, däri deltog tre ledamöter av statsrådet, ett stort antal ledamöter av riksdagens kamrar, representanter för myndigheter m. fl.

Beträffande patienterna framgår av årsredogörelsen, att vid ingången av år 1914 28 patienter funnos å anstalten samt att under året 45 inskrevos och 41 utskrevos, vadan vid årets utgång 32 kvarstodo. Av de nyinskrivna voro 14 gifta och 31 ogifta; de flesta av dem befunno sig i åldern 20—40 år. Antalet vårdade per dag växlade mellan 37 och 28; hela antalet underhållsdagar utgjorde 11,629; medellängden av kurtiden var 1 år. Dagavgiften å allmänt rum utgjorde 250 kronor per år.

Av en i årsredogörelsen meddelad översikt över anstaltens inkomster och utgifter under år 1914 inhämtas, att dessa utjämnats vid 55,158 kronor 61 öre

med en förlust av 9,730 kronor 61 öre. Bland utgifterna finnes emellertid en post å 2,565 kronor 50 öre för avbetalning å kapitalskuld. I övrigt märkas bland inkomsterna vårdavgifter 9,302 kronor 50 öre, statsanslag 18,000 kronor, inkomst av lantbruket 8,170 kronor 22 öre samt donationer 2,565 kronor 50 öre. Bland utgifterna hava upptagits, bland annat, avlöningar 9,316 kronor 69 öre, inventarier 8,000 kronor, hushållet 17,087 kronor 62 öre, värme och lyse 1,835 kronor 77 öre, skuldräntor 3,528 kronor 49 öre, diverse utgifter för patienterna 5,018 kronor samt utgifter för lantbruket 4,306 kronor 54 öre. Medelkostnaden per vård dag utgjorde 1 krona 47 öre.

Socialstyrelsen.

I sitt utlåtande den 4 februari 1915 anför socialstyrelsen, att den finner den begärda förhöjningen av driftanslaget från 10,000 till 12,000 kronor vara till fullo motiverad av den begärda ökningen i antalet vårdplatser vid anstalten från 30 till 40 — vilken ökning i enlighet med Kungl. Maj:ts den 19 mars 1915 lämnade medgivande numera ägt rum. Då vidare det äskade anslaget endast motsvarade något över 80 öre per möjlig vård dag och av anstaltens dittillsvarande verksamhet att döma stor sannolikhet talade för, att samtliga platser skulle bliva belagda, tvekade styrelsen icke att tillstyrka bifall till framställningen.

Departementschefen.

På de av socialstyrelsen angivna grunder och då det synes mig angeläget att främja en utvidgning av verksamheten vid den — enligt vad jag haft tillfälle förvissa mig om — förtjänstfullt skötta anstalten, anser jag mig böra förorda beviljande av anslag till det nu begärda, förhöjda beloppet för anstaltens verksamhet under innevarande år.

Arbetshemmet Björknäs.

Riksdagen har år 1914 beviljat 3,000 kronor såsom bidrag till verksamheten vid arbetshemmet Björknäs under samma år.

Genom nådigt brev den 31 december 1914 har Kungl. Maj:t föreskrivit följande villkor för åtnjutande av nämnda anslag:

att anstaltens förvaltning handhaves av en utav styrelsen för svenska diakonsällskapet för ändamålet särskilt utsedd styrelse, som antager föreståndare för anstalten; att anstalten står under tillsyn och kontroll av landshövdingen i Uppsala län eller, om han anser sig därtill förhindrad, av en utav Kungl. Maj:ts befallningshavande i nämnda län förordnad inspektor; att de i anstalten intagna patienternas vård övervakas av legitimerad läkare; att berättelse med redogörelse för anstaltens verksamhet under året av anstaltens styrelse och läkare avges före utgången av mars månad nästföljande år till såväl socialstyrelsen som förste provinsialläkaren i länet; samt att till den berättelse, som inlämnas till socialstyrelsen, fogas särskilda över anstaltens förvaltning under det år, berättelsen avser, upprättade räkenskaper, utvisande såväl anstaltens utgifter och inkomster som ock dess tillgångar och skulder.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu arbetshemmets styrelse anhållit om ett statsunderstöd av 5,000 kronor för arbetshemmets verksamhet under år 1915.

Beträffande anstaltens allmänna anordning och planen för dess verksamhet hänvisas till vad i föregående års proposition, n:r 158 (sid. 43—50), därutinnan anförts. Av vid ansökningen fogade handlingar inhämtas följande upplysningar rörande verksamheten vid anstalten under år 1913.

Vid hemmet vårdades under året 15 personer, av vilka 5 kvarstodo från föregående år och 10 tillkommit under året. Under årets lopp avgingo 4 personer, vadan vid årets utgång 11 funnos kvar. Av de under året intagna voro 5 frigivna fångar, samtliga voro hemfallna åt dryckenskap, 7 av dem alkoholister i högre grad. De flesta patienterna hade under vistelsen i hemmet skött sig väl och synts undergå förbättring. Av de från hemmet avgångna hade 1 kvarstannat endast tre veckor, 1 efter tre månaders vistelse lämnat hemmet för att själv söka sig arbete, 1 efter 6 månaders vistelse avrest till Danmark, där han själv förskaffat sig arbete, samt 1 efter ett års vistelse vid hemmet tillträtt anställning, som genom dess bemedling beretts honom.

Inkomster och utgifter för år 1913 balansera med ett belopp av 12,387 kronor 35 öre, varvid utgifterna överstigit inkomsterna med 1,659 kronor 90 öre. De anförda balanssummorna förete en betydande minskning från föregående år, beroende på att värdet å egendomen Björknäs, vilken tillhör svenska diakonsällskapet, numera utgått ur arbetshemmets räkenskaper och i samband därmed det i fastigheten intecknade hypotekslänet därur uteslutits. Bland utgifterna ingå även erlagda skuldräntor med 1,321 kronor 6 öre. Såsom största inkomstpost upptagas gåvor till belopp av 4,362 kronor 50 öre; från fångvårdsstyrelsen har uppburits ett anslag å 1,000 kronor. Tillgångar utöver skulderna utgjorde vid årets slut 9,762 kronor 77 öre.

För år 1915 hava inkomster och utgifter beräknats till 17,674 kronor 25 öre; bland utgifterna äro upptagna räntor och amortering å lån med tillhoppa 4,021 kronor. Ehuru bland inkomsterna beräknat statsbidrag upptagits till 5,000 kronor, skulle ett belopp av 5,074 kronor 25 öre återstå att fylla genom frivilliga gåvor.

I sin nu föreliggande framställning erinrar arbetshemmets styrelse, att under de två år, verksamheten pågått, intill 7 skyddslingar kunnat samtidigt hysas, utan att någon avgift för dem erlagts. För år 1915 hade emellertid styrelsen nödgats besluta att ej mottaga någon utan en avgift av 250 kronor för år. Då emellertid sådan avgift ej vore att från årets början påräkna för alla de 10 skyddslingar, hemmet för närvarande kunde mottaga, hade vårdavgifterna i statförslaget ej kunnat sättas högre än till 1,000 kronor. För att inkomsterna under år 1915 måtte motsvara de strängt nödiga utgifterna, hade styrelsen nu nödgats begära en ökning av anslaget från 3,000 till 5,000 kronor.

Socialstyrelsen.

Uti infortrat utlåtande den 4 februari 1915 framhåller socialstyrelsen, att arbetshemmet Björknäs endast har 10 vårdplatser, mot vilket antal skulle, om statsbidraget beräknas efter 1 krona per möjlig vård dag, svara ett totalbelopp av 3,650 kronor. Ehuru visserligen anstaltens vårdkapacitet icke syntes helt tagas i anspråk, ville anstaltens styrelse likväl, på grund av anstaltens bekymmersamma ekonomiska ställning och särskilt med hänsyn till att anordnaren av verksamheten utan anlitan- de av statens hjälp för ändamålet icke blott inköpt fastigheten utan ock anskaffat nödiga inventarier m. m., tillstyrka ett understödsbelopp efter nämnda beräkningsgrund. En avrundning av beloppet till 3,500 kronor syntes dock lämpligen böra ske.

Departements-
chefen.

I likhet med socialstyrelsen finner jag ådagalagt, att arbetshem- mets brydsamma ekonomiska läge giver stöd för styrelsens för hemmet framställning om ökning i det vid nästlidna riksdag beviljade stats- bidraget. Då man emellertid vid dettas bestämmande torde böra, såsom ovan anförts, hålla sig inom en beräkning av 1 krona per möjlig vård- dag, anser jag mig böra tillstyrka det av socialstyrelsen förordade be- loppet av 3,500 kronor.

Alkoholist-
hemmet
Gälegården.

Till alkoholisthemmet Gälegården beviljade riksdagen år 1914 ett belopp av 10,000 kronor till byggnadsarbeten och inköp av inventarier.

Efter det socialstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat en av Härnösands stiftsråd avgiven förbindelse att icke utan Kungl. Maj:ts med- givande i framtiden använda byggnaderna vid Gälegårdens alkoholist- hem för annat ändamål än för hemmets verksamhet, har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 31 december 1914 föreskrivit följande villkor för åtnjutande av nämnda anslag:

att endast obemedlade eller mindre bemedlade alkoholister mottagas för vård å anstalten; att densamma med nuvarande utrymme beläggas med högst 18 patienter; att anstaltens förvaltning handhaves av Härnösands stiftsråd, som antager föreståndare för anstalten; att anstalten står under tillsyn och kontroll av landshövdingen i Västernorrlands län eller, om han anser sig därtill förhindrad, av en utav Kungl. Maj:ts befallnings- havande i nämnda län förordnad inspektor; att de i anstalten intagna patienternas vård övervakas av legitimerad läkare; att berättelse med redogörelse för anstaltens verksamhet under året av anstaltens styrelse och läkare avgives före utgången av mars månad nästföljande år till såväl socialstyrelsen som förste provinsialläkaren i länet; samt att till den berättelse, som inlämnas till socialstyrelsen, fogas särskilda över

anstaltens förvaltning under det år, berättelsen avser, upprättade räkenskaper, utvisande såväl anstaltens utgifter och inkomster som ock dess tillgångar och skulder.

Rörande planen för anstaltens anordnande och verksamhet hänvisas till den redogörelse, som härom lämnades i propositionen nr 158 vid 1914 års senare riksdag (sid. 33—38).

I underdånig framställning den 31 december 1914 har nu Härnösands stiftsråd meddelat, att det ämnar snarast möjligt verkställa erforderliga reparationsarbeten m. m. och sedermera ofördröjligen igångsätta alkoholisthemmets verksamhet. Denna beräknas komma att omfatta allenast halva året 1915 och att begränsas till i genomsnitt 9 patienter eller hälften av det medgivna maximiantalet patienter. Med en beräkning efter 1 krona 25 öre per dag för patient, som visats hava under året vårdats å hemmet, hemställer stiftsrådet om ett anslag för år 1915 av högst 2,000 kronor att utgå i enlighet med de bestämmelser i övrigt, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt fastställa.

I infortrat utlåtande den 4 februari 1915 har socialstyrelsen förklarat sig icke vilja nu tillstyrka det av stiftsrådet föreslagna sättet för statsbidragets beräkning utan förordat dess bestämmande även i detta fall till visst belopp. Som ingen erfarenhet förelåge till ledning för beräkandet av hemmets sannolika beläggning, ansåg sig styrelsen icke kunna tillstyrka högre bidrag än 1,500 kronor, vilket belopp dock i det närmaste motsvarade 1 krona per vård dag med den av stiftsrådet beräknade genomsnittsbeläggningsen av anstalten. Som villkor för statsbidragets utbekommande borde i allt fall föreskrivas, att verksamheten komme till stånd vid den tid och i ungefär den omfattning, som stiftsrådet beräknat.

Socialstyrelsen.

I det anförande till statsrådsprotokollet, som finnes bifogat Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till nästlidna riksdag, framhöll jag beträffande frågan om statsbidrag till anordnandet av alkoholisthemmet Gälegården de skäl, som enligt min uppfattning talade för, att staten borde ekonomiskt understödja tillkomsten av ifrågavarande alkoholistanstalt. När densamma nu under innevarande år avses skola träda i verksamhet, lär den böra komma i åtnjutande av ett driftsanslag, beräknat i enlighet med de grunder, som kommit till användning vid beräkandet av statsunderstöd till andra under de senaste åren tillkomna alkoholistanstalter och om vilka jag i det föregående yttrat mig. De av socialstyrelsen för anslagets utbekommande föreslagna villkoren synas mig

Departementa-
chefen.

i huvudsak ändamålsenliga, dock att, om verksamheten icke kan börja inom avsedd tid, detta endast torde böra medföra därav föranledd jämkning i anslagets belopp. I anslutning till styrelsens hemställan får jag alltså tillstyrka, att alkoholisthemmet för sin verksamhet under år 1915 tilldelas ett statsunderstöd av 1,500 kronor.

Anslag till
Kungl.
Maj:ts för-
fogande.

Jag har redan i det föregående erinrat, att sedan åtskilliga år ett mindre belopp, senast 3,000 kronor, utöver de särskilda anslagen till vissa organisationer och ändamål pläгат av riksdagen anvisas för att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder. Under hänvisning till vad sålunda anförts samt på grund av vunnen erfarenhet rörande vikten av att allt framgent bereda utväg för stödjande av olika mera tillfälliga eller oförutsedda uppslag och strävanden i nykterhets-syfte, tillstyrker jag, att jämväl för år 1916 ett belopp av 3,000 kronor måtte äskas för ifrågavarande ändamål.

Departement-
chefens
hemställan.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen

dels att till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder på extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 69,400 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna erforderliga belopp;

dels ock besluta, att av nämnda belopp skola under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå:

till främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade nykterhets-sällskapets verksamhet under år 1916	kronor	8,000: —
till främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet under år 1916	»	3,000: —
till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet under år 1916	»	2,000: —

Transport kronor 13,000: —

Transport	kronor	13,000: —
till främjande av Sveriges stude- rande ungdoms helnykterhetsför- bunds verksamhet under år 1916	»	4,000: —
till främjande av Sveriges nykter- hetssällskaps representantförsam- lings upplysningsbyrås verksam- het under år 1916	»	8,000: —
såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet under år 1916	»	750: —
såsom bidrag till uppehållande under år 1915 av verksamheten vid vårdhemmet Berga	»	8,650: —
såsom bidrag till uppehållande under år 1915 av verksamheten vid jordbrukskolonien Floda nr 1	»	12,000: —
såsom bidrag till uppehållande under år 1915 av verksamheten vid jordbrukskolonien Floda nr 2	»	3,000: —
såsom understöd för år 1915 åt frälsningsarméns alkoholisthem å Kurön	»	12,000: —
såsom bidrag till verksamheten vid arbetshemmet Björknäs under år 1915	»	3,500: —
såsom bidrag till verksamheten vid alkoholisthemmet Gälegården un- der år 1915	»	1,500: —
Summa kronor		66,400: —

samt att återstående 3,000 kronor skola ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskaps följder.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.
